

GMINNY PROGRAM
PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH
ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII NA ROK 2017

Rada Gminy Kętrzyn działając w oparciu o ustawę z dnia 26 października 1982r o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawę z dnia 29 lipca 2005r o przeciwdziałaniu narkomanii oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 04 sierpnia 2016r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia uznając, iż problemy społeczne i realne koszty wynikające z uzależnień dotyczą w różny sposób całe społeczeństwo, przyjmuje za konieczne podejmowanie działań mających na celu ograniczanie zdrowotnych i społecznych skutków uzależnień w związku z czym uchwała niniejszy program na 2017 rok.

CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Kętrzyn jest gminą wiejską o charakterze rolniczym położoną wokół miasta Kętrzyn na obszarze 285 km². Na koniec 2016 roku liczyła 8321 mieszkańców z czego 1694 w wieku przedprodukcyjnym, 5333 w wieku produkcyjnym 1294 osoby w wieku poprodukcyjnym. Gmina obejmuje 76 miejscowości w większości o charakterze popegerowskim skupionych w 23 sołectwach. Wysokie bezrobocie i niski status materialny powodują, że z różnych form wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w roku 2016r. skorzystało ponad 30 % mieszkańców gminy. Na chwilę obecną w gminie 30 podmiotów prowadzi na podstawie udzielonego zezwolenia sprzedaż napojów alkoholowych.

DIAGNOZA

W roku 2016 przeprowadzono w gminie diagnozę lokalnych zagrożeń społecznych w zakresie dostępności, używania i uzależnienia od wszelkiego rodzaju środków psychoaktywnych. Diagnozę w oparciu o badania ankietowe mieszkańców, uczniów szkół gminnych oraz dokumenty i statystyki przygotowane przez Komendę Powiatową Policji w Kętrzynie oraz Koordynatora ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przeprowadziło Centrum Rozwiązywania Problemów Społecznych z Warszawy.

W podsumowaniu zebranych podczas badań danych, można wyciągnąć następujące wnioski: Za najpoważniejsze problemy społeczne w opinii mieszkańców można uznać bezrobocie (57%) oraz alkoholizm (aż 50% mieszkańców uważa ten problem za bardzo istotny). Kolejne ważne problemy według mieszkańców to ubóstwo społeczeństwa 39% oraz problemy mieszkaniowe 24%. Są to problemy, które bardzo wyraźnie wyróżniły się na tle pozostałych. W kontekście celu badania warty zauważenia jest fakt, że problem uzależnienia od narkotyków i/lub dopalaczy jest uznawany za bardzo istotny przez zaledwie 3% respondentów. Oznacza to, że w świadomości ogółu problem ten nie jest tak rozpowszechniony w społeczności lokalnej jak alkoholizm. Postawy dotyczące alkoholu nie są spójne wśród mieszkańców. Aż 89% uważa, że należy ograniczać dostęp do alkoholu i kontrolować jego sprzedaż, jednak jedynie 23 % popiera podniesienie wieku, od którego dozwolone jest kupowanie i spożywanie napojów alkoholowych. Częstotliwość picia alkoholu reprezentowana przez większość mieszkańców jest niska. Największy odsetek osób deklaruował, że pił w ostatnio ponad 3 miesiące temu (26%) lub 1-3 miesiące temu (17%). Można wnioskować, że większość mieszkańców gminy Kętrzyn pije alkohol okazjonalnie. Niepokojący jest fakt, że aż 10% osób piło alkohol w dniu badania, a 7% w ciągu ostatnich 2 dni. W zakresie subiektywnej oceny ilości osób pijących w miejscach publicznych większość respondentów, bo aż 61% uważa, że nie zmieniła się ona na przestrzeni 10 lat. Niepokojący jest jednak fakt, że 34% mieszkańców gminy Kętrzyn uważa, że widok osób awanturujących się pod wpływem alkoholu jest częstszy. Zdaniem 57% badanych, spożycie alkoholu nie zmieniło się na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat, a 40% uważa, że obecnie dorośli i młodzież piją więcej. Sprzedawcy w sklepach prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych oceniają, że

raczej (63%) lub zdecydowanie (33%) nie jest łatwo kupić napój alkoholowy w lokalnych sklepach osobie poniżej 18 roku życia. Są to dane obiecujące. Sprzedawcy napojów alkoholowych w gminie Kętrzyn deklarują, że sytuacja próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarza się sporadycznie.

Aż 87% respondentów nie zna ani jednej osoby która używa narkotyków, dopalaczy bądź innych substancji odurzających. 8% zna do 5 takich osób, a 2% do 10 osób. Zaledwie 3% badanych deklaruje, że zna więcej niż 10 takich osób. Z deklaracji badanych można wnioskować, że w gminie zjawisko używania narkotyków nie jest znaczącym problemem w środowisku osób dorosłych. O konstruktywnych przekonaniach dorosłych mieszkańców gminy świadczy także fakt, że aż 75% z nich uważa, że substancje psychoaktywne nie pomagają w sytuacjach kryzysowych. Żaden z respondentów nie prezentował przekonania, że używki mogą być pomocne w trudnej sytuacji życiowej. Niemal trzy czwarte respondentów deklaruje świadomość zagrożeń związanych ze szkodliwością substancji psychoaktywnych. To dobry znak, jednak pozostałe 26% odpowiedzi sugeruje, że warto podejmować działania informacyjne na terenie gminy. Odpowiedzi mieszkańców dotyczące źródeł wiedzy o substancjach psychoaktywnych sugerują, że najlepszymi kanałami informacji jest internet, telewizja oraz ulotki informacyjne.

Badania przeprowadzone w starszych klasach podstawówek i gimnazjach wykazały, że uczniowie generalnie czują się w szkołach bezpieczni. Lepiej oceniają swoje samopoczucie w szkole uczniowie w młodszym wieku. Gorsze wyniki uzyskali gimnazjaliści, u których część przyznaje, że czasami czuje się w szkole dobrze, a czasami źle. Być może są to młodzi ludzie, którzy pełnią rolę tzw. kozłów ofiarnych. Ten problem wymaga dalszej analizy, np. przeprowadzenia przez pedagoga lub psychologa szkolnego badań socjometrycznych w każdej klasie i identyfikację uczniów skupiających agresję grupy. Środowisko rodzinne oraz szkolne mają najmocniejszy wpływ na psychospołeczny rozwój dziecka. Wyniki pytania jak uczniowie oceniają swoje relacje z rodzicami bądź opiekunami świadczą o tym, że większość uczniów ma bardzo dobre lub dobre relacje w rodzicami. Niemal wszyscy uczniowie szkół podstawowych ocenili relacje jako bardzo dobre. Wśród populacji uczniów szkół gimnazjalnych najczęściej wybierano odpowiedź "bardzo dobre" lub "dobre". Jest to niewątpliwie zasób chroniący, który może zostać wykorzystany w planowaniu oddziaływań profilaktycznych poprzez tworzenie sojuszu rodzic-nauczyciel w przeciwdziałaniu uzależnieniom i przemocy m.in. poprzez uzupełnianą się edukację dotyczącą zagrożeń, a także kształtowanie konstruktywnych postaw i budowanie sieci wsparcia. Badania uczniów pod kątem palenia tytoniu wskazują na wyraźny przeskok między szkołami podstawowymi, gdzie większość uczniów nie zna palących rówieśników, a szkołami gimnazjalnymi, gdzie tylko nieliczni nie mają w swoim otoczeniu nieletnich palaczy. Wśród wszystkich przebadanych uczniów ze szkół w Kętrzynie 21 osób pali codziennie, 4 więcej niż raz w tygodniu.

Badania wskazują, że im starsi uczniowie, tym więcej z nich miało już za sobą doświadczenie związane z pićm alkoholu. Ilość uczniów V – VI klas podstawowych mających za sobą inicjację alkoholową kształtuje się na poziomie 0-12%, natomiast ilość uczniów szkół gimnazjalnych 36 – 47%. Dla porównania, w 2012 r. w gminie Kętrzyn kontakt z alkoholem deklarowało 36% uczniów. Tymczasem z ogólnopolskich badań ESPAD z 2015 roku wynika, że inicjację alkoholową ma za sobą 83,3% uczniów szkół gimnazjalnych. Wśród wszystkich przebadanych uczniów ze szkół w gminie Kętrzyn 37 deklaruje okazjonalne picie alkoholu (kilka razy w roku), 9 kilka razy w miesiącu. Niepokojące jest, że pojawili się uczniowie którzy deklarują picie regularne (8 osób). Większość uczniów uczestniczyło w ostatnim roku w zajęciach dotyczących papierosów, alkoholu i narkotyków. To dobry sygnał, że uczniowie pamiętają, że brali udział w lekcjach wychowawczych lub warsztatach na ten temat. W porównaniu do alkoholu, narkotyki są mniej rozpowszechnione wśród dzieci i młodzieży na terenie gminy Kętrzyn. Podobnie jak w przypadku innych substancji psychoaktywnych, większe ich rozpowszechnienie wiąże się z wyższym wiekiem badanych. Niepokojące jest, że od 23 do 30% uczniów gimnazjum ma w swoim otoczeniu osoby zażywające narkotyki. Korzystnym jest, że większość uczniów reprezentuje przekonanie, że narkotyki nie pomagają w sytuacji kryzysowej. Jest to tendencja widoczna we wszystkich poziomach szkół. Niestety, aż 15-17% uczniów szkół gimnazjalnych zna źródło, w którym może kupić narkotyki. Spośród uczniów deklarujących eksperymentowanie z narkotykami 59% przyjmowało marihuanę lub jej pochodne, 14% uczniów eksperymentowało z amfetaminą, 18% z LSD, a 9% z dopalaczami.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) podaje, że aż 50% zaburzeń zdrowia psychicznego prowadzących do nadużywania substancji psychoaktywnych, agresji i przemocy, a także innych

zachowań antyspołecznych zaczyna się w okresie dojrzewania. Dzieci i młodzież są więc grupą wymagającą szczególnie intensywnych oddziaływań profilaktycznych. Środowisko szkolne wywiera ogromny wpływ na rozwój fizyczny, emocjonalny i społeczny dzieci i młodzieży, stąd jego kształtowanie może sprzyjać zdrowiu psychicznemu. Dlatego tak ważne jest prowadzenie w szkołach działań profilaktycznych. Warto pamiętać, że oddziaływanie w zakresie jednego tematu zajęć, np. dotyczących jedynie alkoholu może przynieść pozytywne rezultaty także w profilaktyce innych zachowań ryzykownych. Ważnym wnioskiem związanym ze skutecznością profilaktyki jest konieczność planowania cyklicznych działań. Warunkiem zmiany postaw i zachowań, a więc nadrzędnego celu oddziaływań profilaktycznych jest ich regularne utrwalanie. Należy również wspomnieć, że obok oddziaływań kierowanych do uczniów warto planować także szkolenia profilaktyczne dla grona pedagogicznego oraz rodziców. Jest to warunkiem inicjowania zmian systemowych, a więc nie tylko pracy nad zasobami osobowymi uczniów, ale także kształtowania ich środowiska szkolnego oraz rodzinnego – głównych środowisk, w których funkcjonują.

W oparciu o diagnozę jako podstawowe kierunki działań w ramach realizacji gminnego programu w najbliższych latach przyjęto:

1. Kontynuację działań w zakresie profilaktyki szkolnej i pozaszkolnej w oparciu o programy wykorzystujące aktywność własną uczniów i programy profilaktyczne w tym:
 - Koncentracja uwagi na profilaktyce alkoholowej i nikotynowej, bowiem to one stanowią największy problem wśród gminnej młodzieży szkolnej z uwzględnieniem problemów używania środków psychoaktywnych jak narkotyki i dopalacze.
 - Realizacja programów profilaktyki uniwersalnej i selektywnej podnoszących świadomość w zakresie zdrowotnych, psychologicznych i społecznych konsekwencji nadużywania różnych środków uzależniających oraz kształtujących kompetencje osobowościowe młodych ludzi oraz ich zdolności interpersonalne niezbędne do satysfakcjonującego funkcjonowania w społeczeństwie bez pomocy alkoholu, papierosów i narkotyków itp.
 - Zwiększenie dostępności do programów edukacyjnych i psychoedukacyjnych dla osób dorosłych (rodziców, opiekunów, nauczycieli) w zakresie problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, przeciwdziałających przemocy i promujących zdrowy tryb życia, oraz podnoszących kompetencje wychowawcze.
 - Kontynuacja profilaktycznych działań alternatywnych, wskazujących na możliwość atrakcyjnego spędzania czasu wolnego oraz promujących prozdrowotny styl życia.
2. Prowadzenie działań diagnostycznych w zakresie spożywania napojów alkoholowych i innych środków psychoaktywnych.
3. Prowadzenie szeroko rozumianej edukacji społecznej na rzecz mieszkańców gminy poprzez większe wykorzystanie lokalnych źródeł dostępu do informacji (strona internetowa Urzędu Gminy, strona internetowa GOPS, biuletyn „Nasza Gmina Kętrzyn”, „gazetki” świetlicowe).
4. Kontrola sprzedaży alkoholu i papierosów na terenie gminy.
5. Wykorzystanie lokalnych zasobów dla tworzenia koalicji na rzecz ograniczania problemów alkoholowych w gminie.
6. Utrzymanie i rozwój działalności Ośrodka Konsultacyjno – Psychoedukacyjnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
7. Dalsze aktywne działania w obszarze procedury Niebieskiej Karty oraz koordynacja lokalnych instytucji działających w tym zakresie.
8. Wspieranie działalności grup samopomocowych

BAZA

Skuteczne działania wymagają współpracy wszystkich instytucji i osób stykających się z problemem uzależnień i stanowiących swoistą bazę dla realizacji programu.

Partnerami w realizacji gminnego programu są:

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kętrzynie
- Ośrodek Konsultacyjno - Psychoedukacyjny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- Poradnia Leczenia Uzależnień
- Komenda Powiatowa Policji w Kętrzynie
- Szkoły, placówki oświatowe
- Gminny Ośrodek Kultury
- Kościoły i związki wyznaniowe
- Organizacje pozarządowe w tym: Stowarzyszenie Oświatowe Gminy Kętrzyn, Stowarzyszenie Edukacja, Rozwój, Aktywność „ERA”.

ZAŁOŻONE CELE GMINNEGO PROGRAMU

1. Ograniczenie ilości środków psychoaktywnych przyjmowanych przez młodzież oraz podwyższenie wieku inicjacji poprzez:
 - *prowadzenie zajęć profilaktycznych (warsztaty, programy, spektakle) dla młodzieży mających na celu rozwijanie świadomości, budowanie poczucia własnej wartości i uczenia umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrożenia środkami uzależniającymi,*
 - *realizacja programów profilaktyczno – interwencyjnych dla młodzieży z grup ryzyka,*
 - *współorganizacja kolonii , zimowisk i zajęć pozalekcyjnych z elementami profilaktyki uzależnień, rozwijania umiejętności społecznych i promocji zdrowego trybu życia.*
 - *angażowanie rodziców do udziału w zajęciach profilaktycznych i wychowawczych dla dzieci i młodzieży,*
 - *realizacja programu „Szkoła dla rodziców i wychowawców” wspierającego rodziców w procesach wychowawczych,*
 - *wspieranie i pomoc w organizacji czasu wolnego dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców gminy w miejscu zamieszkania.*
 - *ograniczanie dostępności do alkoholu i papierosów osobom nieletnim poprzez działania edukacyjne i kontrolne wobec podmiotów prowadzących sprzedaż w/w artykułów.*

2. Ograniczanie ilości nowych przypadków uzależnień poprzez:
 - *budowanie lokalnej koalicji na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, oraz podejmowanie wspólnie z instytucjami partnerskimi działań na rzecz przywrócenia prawidłowych funkcji w rodzinach dysfunkcyjnych,*
 - *prowadzenie badań diagnostycznych z zakresu używania alkoholu i innych środków psychoaktywnych przez mieszkańców gminy.*
 - *prowadzenie różnych, szeroko rozumianych form edukacji społecznej,*
 - *organizacja spotkań, konferencji i seminariów w zakresie problemów rodziny wynikających z uzależnień i przemocy.*

3. Zwiększenie dostępności różnych form pomocy i rehabilitacji dla osób uzależnionych i członków ich rodzin poprzez:
 - *wsparcie i współpracę z ośrodkami odwykowymi w kierunku wprowadzania nowych form pomocy i leczenia, oraz podniesienia poziomu już istniejących.*
 - *prowadzenie w ramach Ośrodka Konsultacyjno - Psychoedukacyjnego przy GOPS poradnictwa i działań wspierających dla osób nadużywających alkoholu, członków ich rodzin oraz osób doświadczających przemocy.*
 - *organizacja szkoleń i wspieranie podnoszenia kwalifikacji i umiejętności przez osoby działające w ramach instytucji lub organizacji pozarządowych na rzecz pomocy osobom uzależnionym i członkom ich rodzin.*

4. Zmniejszenie rozmiarów uszkodzeń zdrowia spowodowanych uzależnieniami poprzez:
 - *wspieranie systemu wczesnego rozpoznawania zaburzeń związanych z nadużywaniem alkoholu w podstawowej opiece zdrowotnej,*
 - *działania Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w kierunku zastosowania obowiązku leczenia odwykowego osób uzależnionych.*

5. Zmniejszenie rozmiarów i skutków naruszeń prawa związanych z handlem i zażywaniem środków psychoaktywnych poprzez:
- *współpracę z organami ścigania w celu zwiększenia efektywności wykrywania w/w przestępstw,*
 - *wspieranie działań prewencyjnych policji,*

REALIZACJA GMINNEGO PROGRAMU

1. Za prawidłową realizację całości Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych odpowiada Koordynator ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zatrudniony w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, do którego obowiązków w szczególności należy:
- *koordynacja na terenie gminy Kętrzyn wszelkich działań na rzecz zmniejszenia problemów uzależnień,*
 - *współdziałanie z instytucjami i organizacjami działającymi w sferze profilaktyki i leczenia odwykowego,*
 - *współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach realizacji ustawowych zadań komisji oraz tworzenia i realizacji gminnego programu,*
 - *prowadzenie wszelkiej wymaganej dokumentacji i sprawozdawczości w zakresie realizowanych zadań.*
 - *składanie Radzie Gminy Kętrzyn do 31 stycznia następnego roku sprawozdania. z realizacji programu za rok ubiegły*
2. Organem inicjującym i opiniodawczym w kwestii tworzenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- a. do zadań Komisji w szczególności należy:
- *podejmowanie czynności zmierzających do objęcia leczeniem i rehabilitacji osób uzależnionych od alkoholu,*
 - *kierowanie osób w trybie określonym w odrębnych przepisach na badania biegłego w zakresie uzależnienia alkoholowego,*
 - *opiniowanie wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych,*
 - *opiniowanie i inicjowanie działań związanych z profilaktyką i terapią problemów alkoholowych na terenie gminy.*
- b. członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych za udział w posiedzeniu Komisji otrzymają wynagrodzenie w wysokości 100,00 złotych brutto. Koordynator ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych będąc członkiem Komisji bierze udział w jej posiedzeniach w ramach swoich obowiązków służbowych w związku z czym powyższe wynagrodzenie mu nie przysługuje.
3. Cele Gminnego Programu będą osiągnęte poprzez realizację zadań zawartych w harmonogramie stanowiącym integralną część niniejszego programu. Harmonogram zawiera działania ze wskazaniem ich potencjalnych realizatorów oraz szacunkowe koszty ich realizacji. Harmonogram może ulegać zmianom w trakcie realizacji zależnie od aktualnych potrzeb oraz możliwości finansowych i organizacyjnych.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY
Andrzej Sienkiewicz
Andrzej Sienkiewicz